

Ao xoáy

Sau mấy lần gặp nhau ngoài bãi biển, Mạnh và Đại đã trở nên thân nhau hơn. Vì thế, chiều chủ nhật, Đại quyết định cùng đi câu với Mạnh. Nhưng thật tiếc là cả chiều đó, họ chẳng câu được chú cá nào. Đại thì cho rằng do biển động nên cá không vô bờ, Nhưng Mạnh lại nghĩ khác, hình như anh đang phải chịu một sự trừng phạt nào đó. Vì thế anh rủ Đại tới đình Tồ, anh cần phải tạ lỗi và xin ơn.

— Anh theo đạo Thiên Chúa cơ mà ?

— Nhưng tôi là dân' câu, thì nhất thiết phải có Tồ.

— **Đình Tờ của những người câu cá.**

— Của những người chài lưới thì đúng hơn. Anh không biết những người dân chài ở đây coi đình Nam Hải là đình Tờ của mình ?

— Đình Nam Hải thì tôi biết...

Hai người xếp cùn câu lại, đi về phố. Đại tờ mò muốn biết Mạnh sẽ làm gì ở đình Nam Hải mà anh tự coi như là đình Tờ. Đại lật tìm trong kho tư liệu sống trong nghề hướng dẫn du lịch của mình. Anh lật thấy ngay trang nói về đình Nam Hải. Anh vừa đi vừa nhẩm lại những tư liệu đó trong óc.

Tương truyền rằng : Cá Ông Voi được thượng đế giao cho việc tuần tra dưới biển, chuyên cứu vớt tàu thuyền hoặc người bị nạn. Cùng đi với cá ông luôn có một cặp tôm, một cặp mực và một cặp cá đao bơi theo bảo vệ. Riêng cá Đao, nếu cá ông không hoàn thành sứ mệnh của mình thì sẽ xử ông bằng hàm răng lưỡi của mình. Lần ấy, ngoài khơi bãi Tam Dương, vùng biển làng Tam Thắng bây giờ, có một chiếc thuyền lớn chở người, chẳng may gặp sóng to, gió lớn, mọi người câu cá ông tời cứu. Nhưng thương thay cá ông chưa tới kịp, con thuyền đã bị sóng nhấn chìm, không một người nào thoát nạn. Vì chậm trễ mà không cứu được người, nên cá ông bị cá đao trảm lăm ba khúc : Phần đầu ở Vũng Tàu, phần thân ở Phan Thiết và phần đuôi dạt mãi tới Gò Công. Chuyện trên chẳng biết xảy ra từ khi nào, những mãi sau này, khoảng đầu thế kỷ thứ 19, dân biển bãi Tam Dương gặp một khúc đầu cá ông Voi lớn dạt vào bờ. Họ đóng kẻ ghim lại, chờ ba năm cho thịt rửa hết, cạo rửa rồi đem xương về thờ tại Bãi Trước, sau này khi có đình Nam Hải, xương được mang về đó thờ. Việc thờ cá

Ông Voi là một phong tục của những người dân chài lưới ở Vũng Tàu. Họ cho rằng thờ cá Ông Voi họ sẽ đánh bắt được nhiều cá và ra biển nếu có gặp tai nạn cũng sẽ được cứu khỏi. Hàng năm, họ tổ chức giỗ ông và ngày thường khi gặp chuyện gì không may, họ lại tới đây cầu xin...

Mạnh và Đại đi thẳng vào phía sau điện thờ, khỏi nhang nghi ngút. Cả hai, không người nào thấp một nén nhang. Đại chỉ thấy Mạnh đứng lảng trước những bộ xương đầu cá Ông, cá Bà và các hũ cá Ông nhỏ, không thấy một cử chỉ gì khác thường của Mạnh. Nhưng hai mắt Mạnh thật trang nghiêm, và nhìn tinh thấy những cử động rất nhỏ của hai làn môi. Mạnh đang cầu xin điều gì đó, anh nói trong tâm tưởng với tất cả thành kính. Lát sau khi ra ngoài đường, Mạnh thành thực thú nhận với Đại :

— Từ hồi đi hải quân, tôi tự tâm niệm là mình sẽ không bắn giết ai, chỉ làm nhiệm vụ che chở cứu vớt những người dân chài gặp tai nạn ngoài biển. Vì thế, những người như tôi tự coi Cá Ông như là Tờ của mình... — Mạnh khoe, — Trong thời gian ở hải quân, tôi cũng đã cứu được ba người bị bão. — Mạnh lặng đi một lát, — Anh hiền không, tôi chỉ ao ước suốt đời được làm đệ tử của Cá Ông,

Đại thăm dò :

— Nếu bây giờ nhà nước lại giao cho anh làm công việc đó anh nghĩ thế nào ?

Mạnh nhép miệng cười :

— Chuyện đó không thể xảy ra, vì tôi là một sĩ quan nguy. Cách mạng không thể tin tưởng giao công việc đó cho người như tôi.

Nỗi băn khoăn của Mạnh chính đáng. Bởi chính Đại, sau khi hứa giúp xin việc cho Mạnh đã tìm tới Như. Như không từ chối, nhưng nỗi băn khoăn của anh cũng là nỗi băn khoăn mà Mạnh vừa nói trắng ra.

— Cách mạng sẽ tin cậu, mình nghĩ như vậy mà.

Đại thừa hiểu là mình đã nói một câu nói ít thuyết phục. Người ta không thể cảm thông với quá khứ của người khác một cách dễ dàng, nhất là vấn đề lý lịch. Cứ nghĩ ngay như hoàn cảnh của Đại thì biết. Sở dĩ cho tới nay Đại vẫn chưa được kết nạp Đảng chỉ bởi hai lẽ. Thứ nhất nhà Đại là dòng dõi con quan, ông nội Đại để lại cho con cháu cái thẻ bài ngà đeo trên ngực, còn cụ làm tới quan gì chính Đại cũng không biết. Thứ hai là thành phần bản thân Đại ghi trong lý lịch là tiểu tư sản học sinh. Cả hai vấn đề đều rất gọn, bởi lẽ người ta nghĩ hoàn cảnh xuất thân và trường thành của Đại có cái gì đấy chưa vững vàng. Cộng thêm là cá tính Đại, thấy cái gì gai mắt không chịu được nói liền. Tính từ khi Đại lớn lên tới giờ thì cũng đã sống hơn ba chục năm trong chế độ dân chủ cộng hòa, sau này là chế độ xã hội chủ nghĩa. Mái trường đã đào tạo nên con người Đại rõ ràng là mái trường Xã hội chủ nghĩa. Vậy mà những thành kiến còn nặng nề. Huống gì đối với những người ở các đô thị miền Nam vừa giải phóng, lại thêm cái quá khứ đi lính cho chế độ cũ.

— Hôm trước mình đã bàn với tổ chức về trường hợp của cậu...

— Anh bận tâm về tôi nhiều quá.

— Nếu tổ chức xếp cậu vào đội cấp cứu trên bãi biển cậu nghĩ thế nào?

— Anh bảo sao? — Đại nhìn thấy đôi mắt của Mạnh sáng rực lên.

Đại hiểu là cặp mắt đó đã biểu đạt chính xác nỗi khát khao trong lòng Mạnh. Cứ xem việc Mạnh vào đền thờ Cá Ông thì biết. Mạnh ước muốn thực sự, yêu quý thực sự công việc của một người vùng biển là được cứu giúp những người bị nạn trên biển. Đại mừng là mình đã phát hiện ra điều này sớm. Phát hiện ngay từ lúc Mạnh thành thực nói với Đại là anh chẳng có nghề ngỗng gì ngoài bơi lặn. Chính Đại đã đề xuất với Như điều đó và hy vọng là Như cũng hiểu như mình.

— Ở biển Bãi Sau thường có ao xoáy, mà những người du lịch tới đó tắm biển ngày mỗi đông, nên nhất thiết phải có đội cấp cứu trên biển.

Mạnh lắng người. Đó là cái nghề mà anh chờ đợi. Những người du lịch đâu có am hiểu hết biển. Trong vùng sóng biển lượn lờ, từng đợt sóng trắng xô vào nhau êm ả, mời đón, có những chỗ mặt biển phẳng lì, không một con sóng trắng đi qua. Ao xoáy đang ở đó, hay nói cách khác những con sóng đang cuốn ngầm.

Ao xoáy ở Bãi Sau không phải là cái gì huyền bí. Nó hoàn toàn là hiện tượng thiên nhiên mà nguyên nhân chính là do gió và sóng. Ở Vũng Tàu, hàng năm thường có hai hướng gió chính thổi tới: hướng đông bắc vào mùa đông và hướng đông nam vào mùa hè. Theo hai hướng gió đó, sóng biển đi vào Bãi Sau bao giờ cũng đập xéo từ 45 độ đến 60 độ. Do sóng đập xéo, lại có tốc độ mạnh nên khi gặp bờ bị dội bật ra cũng theo một góc xéo tương tự mạnh không kém tượng xâm thực. Cứ thế sóng liên tục đập vào bờ.

Vùng đất khuyết bị sóng đánh ấy cứ sâu dần, rộng dần tùy theo mức sóng lớn hay nhỏ. Có khi có chỗ rộng tới 3-4 gian nhà, sâu tới 2-3 mét tính từ mặt nước. Vì lực sóng bất đội và rất mạnh, lại gặp ngay những đợt sóng ở ngoài ập vào nên gây thành ao xoáy. Người bị rơi vào ao xoáy thường bị sóng quật mạnh, uống nước nhiều và dễ bị chết đuối.

Nếu mình được tuyển vào đội cứu người tắm biển, mình sẽ có cách. Mạnh nghĩ. Phải đặt ra mọi tình huống cho người tắm biển. Trước hết phải báo động cho họ chỗ nào có ao xoáy. Nếu chẳng may họ bị rơi vào ao xoáy thì họ phải làm gì để tự mình thoát ra khỏi nguy hiểm đó. Minh bắt định có mặt kịp thời và đúng lúc, bởi mình là đệ tử của cá ông, mình không muốn bị cá trừng phạt chặt mình ra làm ba khúc.

Minh sẽ làm tất cả để tổ chức có thể tin cậy tuyển Mạnh vào đội cứu người tắm biển. Đại nghĩ. Hôm trước mình đã hứa với anh ấy hai điều, và cả hai điều ấy cho tới giờ mình đều chưa tiến hành được theo ý muốn của mình. Minh đã tới căn nhà mở cửa bà Thanh Thủy. Minh đã phải đợi quá lâu sau những hồi chuông dài, để được người giúp việc mở cửa và một câu lạnh nhạt: Bà chủ không tiếp khách. Minh lại tới lần thứ hai, mang theo tấm cốc vì dít, và lần này bà chủ Thanh Thủy đã buộc phải tiếp mình. Minh bị dẫn vào căn phòng âm u ẩm ẩm. Không gian bao quanh mình màu xám đen. Còn bà chủ như một bức tượng đen tuyền, bất động, ngồi ngả người nơi chiếc ghế pho tượng. Âm thanh của bà phát ra từ chiếc khăn voan màu đen che kín mặt. Tôi xin nghe lời ông dạy bảo. Bà chủ nói với mình như thế. Minh lập tức thuật lại mọi chuyện, hy vọng bà sẽ mở tấm khăn che mặt để mình được trực tiếp đối thoại với gương mặt con người. Nhưng

điều đó không xảy ra. Bà vẫn ngồi lặng như bức tượng nghe không sót lời nào của mình. Minh không thể đọc, đoán những suy nghĩ của bà. Câu chuyện của mình tới hồi kết. Minh chỉ nghe bà nói lạnh tanh: Giêsu mà lay Chúa. Cầu phước cho anh ấy. Rồi bà từ từ đứng dậy. Minh hiểu là bà không muốn tiếp mình thêm một giây nào nữa. Minh vọt ra khỏi nhà bà, băng khuâng lạ lẫm tâm trí rối bời, mình chẳng hiểu là mình đang ở đâu, mình đã nói chuyện với người hay với ma. Minh đã không thuật lại chuyện này cho Mạnh. Nhưng rõ ràng là mình không thể giúp gì hơn cho Mạnh. Minh sẽ là thằng ba hoa khôn kiếp nếu trong cả hai điều mà mình đã hứa với Mạnh, mình chẳng làm được chuyện gì cho ra hồn.

Chia tay Mạnh ở đầu đường, Đại rào bước đi thẳng tới nhà Như. Cũng may Như có nhà, anh khoe là vừa cùng Tư Lịch đi thị sát trại gà về.

— Thành công chứ?

— Như cười?

— Bước đầu thành công.

Như vừa nói vừa ngả người vào chiếc ghế xa lông gỗ, anh đang muốn tự khen mình hay tự bâng lòng với thành quả của mình. Sau khi trại gà triển khai được ít ngày, loạt gà đầu tiên bị dịch bệnh đột ngột, chết một số. Nổi lên như sóng nhiễu ý kiến của những người phản đối việc lập trại gà. Họ khẳng định, không thể nuôi gà công nghiệp ở Vũng Tàu, vì nắng biển, gió biển thường gây dịch bệnh. Nhưng sau tai biến đầu tiên có tính thử thách đó, trại gà đã cung cấp trứng và thịt cho các khách sạn. Sản lượng khiêm nhường nhưng cũng đã là con số đáng khích lệ. Hơn nữa cái quan trọng là đã tự khẳng định được vấn đề Vũng Tàu

nuôi hay không nuôi được gà công nghiệp. Đây là một tiền đề cho các hoạt động có tính tự chủ nguồn hàng khác mà công ty đã hoạch định.

— Minh xin được chia xẻ thành công với ông.

— Chuyên gia tới thành phố mỗi ngày một đông. không lo được cái ăn, cái ngủ cho bạn thì tất cả chúng ta đều có lỗi.

— Át lit chờ nờ (1)! Đó là điểm tiếng Nga dành cho việc làm của cậu đó. Thế còn chuyện mình nhờ cậu, có thể thực hiện được không?

— Chuyện anh chàng đi câu tôm tích? Minh hỏi thiệt nhé, anh ta với cậu thế nào với nhau? Nếu anh là bà con của cậu thì bằng mọi cách mình sẽ thuyết phục tổ chức xem xét.

— Nếu không phải bà con thì sao?

— Cậu biết đấy, nói chung là... chúng ta đang sống trong thời kỳ mà mọi chuyện chưa phải cái gì cũng có luật lệ, nhất là trong các chuyện này.

— Anh ta là bạn của mình được không?

— Chẳng lẽ chỉ mới gặp nhau vài lần ngoài bãi biển đã trở thành bạn?

— Minh không phải người mất cảnh giác, nhưng mình tin vào những dự cảm tâm hồn.

— Cậu mơ mộng quá đấy.

— Minh không phải là nhà thơ, mình chỉ là người làm công việc hướng dẫn du lịch.

— Nhưng vấn đề chính trị...

(1) Điểm ưu tú (5) trong thang điểm Nga.

— Minh chưa phải là đảng viên Cộng sản, nhưng mình luôn tự coi mình là một người cộng sản. Mình đã hứa với anh ta lời hứa của người cộng sản. Thế này Như a, ông nên giúp mình, có thể tuyên Mạnh vào đội cấp cứu người ngoài bãi tắm. Đó là một việc thiện cần thiết. Mạnh cũng mong được làm công việc đó và mình tin là anh ta sẽ làm tốt.

— Minh...

— Cậu biết đấy, chúng ta đều đã kết tội bọn chủ mưu chiến tranh, bọn xâm lược, chứ chúng ta không kết tội cho từng cá nhân lầm đường trong cuộc chiến tranh ấy. Hơn nữa anh ta cũng đã học tập, cũng đã được trả quyền công dân, chẳng lẽ như vậy chưa đủ hay sao? Anh ta chưa tới bốn mươi tuổi, còn khỏe mạnh, còn có ý chí, có nguyện vọng, chẳng lẽ không có một con đường nào mở cho anh ta bước vào cuộc sống... Cậu biết không, ao xoáy...

Đại định nói cho Như hiểu thế nào là ao xoáy, cái ao xoáy hiểu theo nghĩa rộng hơn là cái ao xoáy xuất hiện nơi biển Bãi Sau, nhưng anh tự kiểm chế được. Không phải Như không hiểu điều đó, nhưng thực cảnh xã hội, những thành kiến vốn sẵn có, những quan niệm mà đã nhiều năm người ta được học tập, được dạy bảo đã thành nếp nghĩ. Chính mình cũng bị rơi vào cái ao xoáy đó, mình đã gần ba chục năm đi theo cách mạng, mà cách mạng còn chưa đủ lòng tin nơi mình. Đảng còn chưa kết nạp mình vào đội ngũ, để mình tự soi sáng bằng lý tưởng, bằng tiêu chuẩn đạo đức cộng sản mà xem mình đã là một người cộng sản. Nhưng dù sao, cái ao xoáy của riêng mình cũng không đến nỗi quá hiểm nghèo để có thể vì uống quá nhiều nước mà chết. Còn anh ta, anh ta đang ở giữa ao xoáy. Người giỏi bơi mà coi như không biết bơi.

sóng đang cuốn chìm anh ta xuống, anh ta đang giơ tay lên trời cầu cứu. Minh nghe thấy cả tiếng anh ta gọi Chúa và gọi Cá Ông. Còn như nàng của anh ta thì đang chết dần trong ao xoáy, cái chết chầm chậm nhưng thực sự là đang chết. Những người cộng sản phải đưa tay mình ra cứu vớt tất cả những con người ấy, chứ không phải Chúa hay cá Ông Voi. Không đưa được những con người đó ra khỏi ao xoáy thì ao xoáy sẽ trở thành một cái gì đó, vừa bí ẩn, vừa tàn nhẫn, nó là vực chết, cái chết đeo đẳng của hận thù, của oan nghiệt, mà những người chết không thể nào nhắm mắt.

— Có chuyện gì cậu sẽ không bao giờ ăn hận chứ?

— Không bao giờ. Và mình tin là chẳng có chuyện gì xảy ra cả. Con người ta sinh ra ở đời vốn tính thiện.

— Mình tin cậu. Chúng ta sẽ thành lập đội cấp cứu người trên biển và mình sẽ đề nghị tuyển bạn của cậu vào đội đó.

— Cảm ơn cậu.

Dại cảm thấy tâm hồn sáng khoái và sung sướng một cách kỳ lạ. Đối với đời một người hướng dẫn du lịch, còn gì thú vị đáng nhớ hơn là hướng dẫn những đoàn du lịch nước ngoài tới thăm một xứ sở thuận hòa, mến khách, mọi người dân đều có thể trao cho khách du lịch những bông hoa, mời khách du lịch chiêm ngưỡng một hoàng hôn từ trên Núi Lớn, tắm mát biển Bãi Sau, một bãi tắm đầy nắng và đầy gió, nơi đây có cả ao xoáy, nhưng xin bình tâm những lá cờ đen đã báo hiệu và những người cứu hộ lúc nào cũng sẵn sàng, và cùng bạn bè đi xem những danh lam, thắng cảnh, những di tích xưa, như là đền thờ Cá Ông, nơi đó sẽ cùng nhau cảm những nén nhang

tưởng niệm... Cái gốc của Thanh bình là sự hiểu nhau, tin nhau. Đại cứ đi lan man trên hè phố với những suy nghĩ thích thú ấy.